

Branden i Eksjös gamla trästad

Augusti 2015

Den 16 augusti 2015 utbröt en brand i ett av Eksjös största och äldsta trähus. Branden började i eller i direkt anslutning till köket i den lägenhet som brann kraftigt vid upptäckt. Undersökningar som genomförts kan inte peka på vad som orsakat branden. En person omkom, 200 personer utrymdes och en fastighet med totalt tre huskroppar totalförstördes.

Foto: Leif Ygbrant

Branden påverkade Eksjö trästad som utgör stadens kulturhistoriska bebyggelse i centrala Eksjö. Räddningsinsatsen var stor och speciell då framkomligheten på olycksplatsen var begränsad med smala gränder och slutna gårdar. Som mest arbetade cirka 80 brandmän och befäl på platsen tillsammans med personal från polis, region Jönköpings län och Försvarmakten. Ytterligare ett 40-tal arbetade på den gemensamma larm- och ledningscentralen samt på Eksjös brandstation.

Kommunens krisledningsorganisation engagerades tidigt och arbetade intensivt under branden. Samverkan skedde både vid brandplatsen och vid Jönköpings integrerade larm- och ledningscentral genom nätverket F-Samverkan. Räddningsinsatsen avslutades tisdag den 18 augusti klockan 09:00.

Kontakt

Marianne Stålheim
marianne.stalheim@msb.se

Telefon växel

0771 – 240 240

125

brandmän och befäl
arbetade tillsammans med
personal från polis, region
Jönköpings län och
Försvarmakten.

Förebyggande åtgärder i Eksjö trästad

1999 beslutade Eksjö kommun om en brandskyddsstrategi för träbebyggelsen i Gamla stan. Strategin bygger på två principer:

- Med förebyggande åtgärder försöka förhindra brand.
- Med enkla åtgärder till rimliga kostnader få ett skydd om brand skulle uppstå.

Ansvar för åtgärderna fördelades mellan räddningstjänsten, miljö- och byggförvaltningen, tekniska kontoret, skorstensfejarmästaren och polisen.

I den intervjustudie som gjordes angav 96 % av respondenterna att de hade brandvarnare, men endast 44 % kontrollerade sin brandvarnare minst en gång per år. Det är alltså mycket osäkert om det fanns fungerande brandvarnare i flera av lägenheterna. Fungerande brandvarnare ger en bra möjlighet att snabbt upptäcka brand, men en automatisk larmanläggning är att föredra i denna typ av bebyggelse.

De automatiska larmsystem som Eksjö kommun installerade inom projektet "Tidig upptäckt vid brand" år 2004 var inte längre i drift vid brandens utbrott. Fastighetsägarna och hyresgästerna tyckte att kostnaden blev för hög och valde att inte teckna nytt avtal. Räddningstjänsten, i samråd med länsstyrelsen, Räddningsverket och Riksantikvarieämbetet, ansåg att de inte kunde förelägga fastighetsägarna att behålla larmet i drift.

Larmning och räddningsinsats

Såväl larm- som insatsplaner för kvarteren i Gamla stan fanns framtagna. I planerna redovisas bland annat vilka styrkor som ska larmas, nivå på larmet, brandcellsgränser, sprinklerinstallationer, angreppsvägar, risker och brandposter.

Klockan 05:49 den 16 augusti kom det första larmsamtalet in till SOS Alarm där inringaren berättade att det brann i en lägenhet på andra våningen i en fastighet på Vaxblekaregränd i Eksjö. Ungefär samtidigt upptäcktes rökutveckling av personal från ett kommunalt bolag. De begav sig springande till platsen och började banka på dörrarna i fastigheten och väckte därmed upp flera personer som sov.

Redan då räddningstjänsten anlände slog lågor ut genom flera fönster. Det var mycket stor spridningsrisk främst till fastigheten mitt emot brandlägenheten på Vaxblekaregränd. Livräddningen och inkopplingen av fasadsprinklern blev initiala uppgifter för räddningstjänsten. Militärpoliserna från Eksjö Garnison kom och erbjöd sin hjälp. Dessa försågs med strålrör och sattes i arbete med att hålla nere branden på Vaxblekaregränd tills fasadsprinklerna trycksatts. Del av räddningsstyrkan från Eksjö tillsammans med militärpoliserna var initialt ensamma med uppgiften att förhindra brandspridning. Förstärkande resurser, först från Hjärtevad och senare från angränsande kommuner,

De automatiska larmsystem som Eksjö kommun installerade år 2004 var inte längre i drift

När räddningstjänsten anlände slog lågor ut genom flera fönster.

anslöt snabbt. Inom några timmar fanns 80 man på plats och räddningsarbetet delades in i tre sektorer. Hela kvarteret Ciselören 1 blev totalskadat, men branden hindrades från att sprida sig till andra byggnader eller kvarter.

Räddningsinsatsen avslutades tisdagen 18 augusti klockan 09:00. Bevakningen sköttes under tisdagen av fastighetsägaren fram till kvällen då ett vaktbolag övertog bevakningsuppgiften.

Polisen hade samlat alla utrymda på ett hotell i staden. Kommunen startade sin krisledningsorganisation redan tidigt på morgonen den 16 augusti och beslutade att:

- Pressträffar skulle hållas klockan 10:30 och 13:00.
- Information till utrymda skulle ges i hotellet klockan 11:00 och 17:00.
- Information till allmänheten skulle lämnas klockan 14:00 i kyrkan.

Man fastställde en informationsstrategi. Flera av de utrymda behövde kläder, och ytterligare några behövde hjälp med pengar eller medicin. Kommunen hänvisade till sin hemsida för löpande information. På hemsidan fanns både riktad information till de som utrymts och allmän information till andra intresserade.

De drabbades perspektiv

Några månader efter branden genomfördes en intervjustudie med de drabbade. Hälften av respondenterna fick inga skador alls på sina bostäder. Åtta respondenter fick sina bostäder totalförstörda av branden. Övriga tillfrågade har angett att bostaden delvis blev rök-, vatten- och/eller brandskadad, eller en annan skada så som exempelvis uppbruten ytterdörr.

De flesta tyckte att räddningspersonalen under rådande omständigheter skötte det hela bra, att de räddade hela området från att brinna ner, att de lyckades begränsa skadorna av branden och att bemötandet från räddningstjänsten var bra. Trots att de hade fullt upp med räddningsinsatsen så svarade de på frågor.

Några respondenter ansåg att räddningstjänsten borde ha haft sirenerna på när de kom. En del respondenter ansåg också att räddningstjänsten avslutade släckningen av branden alldeles för tidigt eftersom branden åter flammade upp när räddningstjänsten hade lämnat området. En del negativa kommentarer handlade om omhändertagandet efter utrymningen. Flera ansåg att informationsträffen på Stadshotellet borde ha delats upp i olika sammankomster anpassade för hur drabbade de var.

“Ställde man frågor så svarade de hela tiden fastän de hade fullt upp med elden.”

“Vi var alla olika drabbade men alla fick samma information. Vi värst drabbade hade behövt en egen information och inte höra den allmänna.”

Några erfarenheter från händelsen

- Brand i äldre, tätbebyggd trähusbebyggelse kräver stora personella och materiella resurser. Väl fungerande samverkan och rutiner och att man snabbt larmade förstärkningsenheter var en framgångsfaktor.
- Större och mer komplexa händelser visar att den traditionella ledningsorganisationen med en suverän räddningsledare inte alltid är tillämpbar. Lagstiftningen bör ses över och moderniseras.
- Människors olika behov av information och kommunikation måste bemötas. Riktade informationsinsatser kan underlätta för dem som drabbats mest.
- Räddningstjänsten bör rekommendera/förelägga installation av spisvakter i lägenheterna. Räddningstjänsten bör även prova att förelägga en eller flera av fastighetsägarna att ett automatiskt brandlarm ska finnas. Överklagas föreläggandet kommer praxis för fortsatt arbete att finnas.
- Informationsnumret 113 13 är fortfarande okänt. Får fler kännedom om numret ökar möjligheterna att nyttja kanalen för information.

Foto: Leif Ygbrant